

Kommunstyrelsen
YttrandeHandläggare:
Gustaf WallFinansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se,
fi.ofa.k.remissor@regeringskansliet.se
dnr. Fi2024/01460

Yttrande över betänkandet SOU 2024:43 Staten och kommunsektorn – samverkan, självstyrelse, styrning

Sammanfattning

Uppsala kommun ställer sig bakom utredningens förslag om en formaliserad ordning för regeringens överläggningar med kommunsektorn, även om behovet av en sådan samverkan i viss mån kan ifrågasättas (13.7). Uppsala kommun ställer sig vidare bakom utredningens förslag till ändringar i kommunallagen avseende sammanträden på distans (15.10.1-3). Uppsala kommun har inga synpunkter på förslaget om att i särskild ordning utreda införande av handlingsoffentlighet i SKR:s verksamhet (12.4.3).

Uppsala kommun ställer sig inte bakom utredningens förslag i övrigt och ser det som problematiskt att flera av förslagen innebär en starkare statlig styrning med påverkan på den kommunala självstyrelsen. Det kan konstateras att det redan idag finns en lång rad samverkansytor mellan staten och kommunsektorn och att utredningen inte tillräckligt tydligt definierat vad den avser med begreppet samverkan.

Länsstyrelsens roll – ett regionalt kommunråd (11.10)

Uppsala kommun ser inget behov av en reglering som innebär inrättande av ett regionalt kommunråd under länsstyrelsen. Regionerna är redan idag enligt lag utpekade som ansvariga för det regionala utvecklingsarbetet. Ett införande av ett regionalt kommunråd riskerar att skapa en otydlighet gällande regionernas ansvar utifrån det regionala utvecklingsansvaret. Om ett kommunråd ändå inrättas, är det viktigt att dess uppdrag definieras tydligt och väl för att undvika eventuella överlappningar och oklarheter gällande befintlig lagstiftning och andra samverkansformer.

Möjligheten för länsstyrelserna att upprätta behövliga samverkansytor med kommuner och regioner kräver inte stöd i lag utan kan liksom idag ske även utan sådan reglering.

Även det föreslagna begreppet kommunråd kan ifrågasättas då det företer stora likheter med begreppet kommunalråd enligt kommunallagen.

Uppsala kommun ser vidare en risk för en ökad administrativ och ekonomisk börda för kommunerna om förslaget blir verklighet. Den sammantagna bilden är således att förslaget om inrättande av ett regionalt kommunråd endast har ett begränsat värde för kommunen och därför inte motiverar den potentiellt ökade administration och kostnad som kan komma att uppstå för kommunen.

Regionalisering av Socialstyrelsen (12.3.1)

Uppsala kommun ser inget behov av en organisatorisk indelning av Socialstyrelsen med regionala kontor i samverkansregionerna. Även om förslaget endast handlar om att utreda bildandet av en sådan regional organisation tenderar förslaget att skapa en ökad byråkrati som inte givet är bättre än den samverkan som idag sker mellan regeringen och SKR. Snarare tyder detta på en ökad statlig styrning på hälso- och sjukvårdsområdet.

Inom ramen för en eventuell utredning om bildandet av en regional organisation för Socialstyrelsen behöver myndighetens stödjande roll och uppdrag tydliggöras. Inom ramen för en sådan utredning vill Uppsala kommun vidare betona att de tilltänkta regionala myndighetskontoren även ska stödja och samverka med den kommunala primärvården.

Ny organisatorisk struktur i samverkansregionerna (12.3.2)

Som utredningen själv uppmärksammat innebär ett lagkrav på viss kommunal och regional organisering en inskränkning av den kommunala självstyrelsen. Samverkansregionerna kan ingå överenskommelser även utan att någon av de aktuella organisationsformerna som utredningen pekat ut (kommunalförbund eller gemensam nämnd) har valts. Således tycks det främst handla om en effektivitetsfråga avseende beslutsfattandet, med påverkan på organisationsfriheten. Hur samverkansregionerna ska organisera sig bör därför vara en fråga för respektive samverkansregion och inte en fråga för lagstiftningen varför den föreslagna inskränkningen i den kommunala självstyrelsen inte är proportionerlig.

Kopplat till den kommunala självstyrelsen är också frågan om riktade kontra generella statsbidrag. Uppsala kommun förordar generella statsbidrag, som tydligare ligger i linje med principen om självstyrelse och utgår från lokala behov. Dessa generella bidrag utgör en form av ändamålsenlig samverkan mellan stat och kommun.

Den regionala och kommunala hälso- och sjukvården är nära förknippade med varandra enligt lag, och det är viktigt att detta förhållande bevaras. Uppsala kommun anser att det i betänkandet är otydligt beskrivet hur kommunerna ska involveras i den föreslagna samverkansregionala nivån.

Kommunen är också vårdgivare enligt hälso- och sjukvårdslagen, och det är oklart hur förslaget förhåller sig till detta. Risk finns att processen blir mer byråkratisk och långsam om ansvaret läggs på samverkansregionerna. Dessutom finns risk att det blir en ojämlig hälso- och sjukvård över landet om det blir samverkansregioner som ska hålla ihop frågor som SKR idag håller samman.

Det är viktigt att den kommunala självstyrelsen bibehålls. Lokala förutsättningar inom en geografisk kommun har stor betydelse för att kunna möta invånarnas behov inom vård

och omsorg. Det bör även beaktas om förslaget ligger i linje med omställningen till en nära vård.

De större samverkansregionerna bör främst hantera ”sällanvården” och regioner och kommuner bör fortsätta att hantera gemensamma lokala frågor.

Ett ytterligare perspektiv är att hälso- och sjukvården har skatteväxlat olika i olika regioner/län, vilket påverkar varje kommuns förmåga att styra sin hälso- och sjukvård.

Något om formaliserade överläggningar med regeringen (13.7)

Uppsala kommun instämmer i utredningens förslag om att införa en lag om en formaliserad ordning för överläggningar mellan regeringen och kommunsektorn. Det är en god intention att tydliggöra behovet av samverkan med kommunsektorn och regeringens ansvar för samverkan. Det innebär en mer transparent ordning än de många andra informella samverkansytor som finns mellan regeringen och kommunsektorn och som beskrivs i utredningen. Även skyldigheten för regeringen att lämna en redogörelse till riksdagen gällande hur överläggningarna utformats och vilka frågor som behandlats vid överläggningarna skapar en större öppenhet och legitimitet avseende samverkan.

I någon mån kan dock behovet av den föreslagna formalisade ordningen för överläggning mellan regeringen och kommunsektorn ifrågasättas. Som framgår av utredningen (kapitel 11 samt s. 493 f.) finns ett flertal samverkansformer redan idag. Enligt utredningen ska dessa inte ersättas av den nya lagen om överläggningar. Det innebär egentligen bara att de nya tilltänkta bestämmelserna om formaliserade överläggningar möjliggör ytterligare en samverkansform vid sidan av andra befintliga former för dialog och samverkan. Om problemet är avsaknad av långsiktighet och transparens i samverkan mellan regering och kommunsektor försvinner knappast det problemet genom det aktuella förslaget om överläggningar med regeringen. Vid sidan av de formella överläggningarna kommer det fortsättningsvis finnas många andra samverkansytor som inte i tillräcklig grad präglas av regelbundenhet, långsiktighet och förutsägbarhet.

Kommunstyrelsen

Erik Pelling
Ordförande

John Hammar
Kommunsekreterare